

[הארץ | דעות](#)

המתלוננת נגד שרה נתניהו זכאית להגנה

מיה צחור 30 באוקטובר 2017 **התראות במייל**

חבר הכנסת דוד אמסלם (ליכוד) פירסם ברדיו את שמה של התובעת החרדית מהקומה השנייה. מכותרת כתב התביעה שהועבר לאינטרנט נמחקו פרטיה, אבל נספחי התביעה הסגירו את שמה, מספר תעודת הזהות שלה, כתובתה וכתובת האימייל שלה. העובדה ששמה היה מחוק בכותרת התביעה העידה, כי היה עניין בחיסיון שמה.

אפשר רק לדמיין את מחול השדים שעוברת אשה חרדית בת 24, שיצאה חוצץ נגד אשת ראש הממשלה, ואת הלחצים שבהם היא נתונה. כנראה הקודים של החברה החרדית עמדו לנגד עיניו של ח"כ אמסלם, כשהחליט לומר ברדיו את שמה. אם היא לא תחליט למחוק את התביעה, או נניח, להיענות להצעת פשרה כלשהי, יהיו מי שייעצו לה לעשות כך.

האם אפשר היה להקדים רפואה למכה ולמנוע את פרסום שמה של התובעת, על אף שאין מדובר בתביעה על הטרדה מינית? הרי אין שום אינטרס ציבורי בפרסום שמה של אשה שאינה משמשת בתפקיד ציבורי ולא עומדת לבחירת הציבור. האם חשיפת שמה של התובעת היא תנאי הכרחי בתביעות נגד אנשי ציבור? אם יותנה תנאי כזה, ברור כי הדבר ימיט כליה על תביעות נגד בעלי שררה, גם כאשר אין מדובר בראש ממשלה.

העיקרון של פומביות הדיון אינו עיקרון מוחלט. בחוק למניעת הטרדה מינית יש פתרון לעניין הזה, שנועד לעודד תביעות: דיונים בדלתיים סגורות. השופט המנוח מישאל חשין ראה במתלוננת על עבירת מין כמי שנוקקת להגנת החברה, שמא תיפגע במהלך ההליך המשפטי, שכן היא נוטלת על עצמה סיכון רב של פגיעה, נפשית וחברתית. משום כך הוא מתח את ההגנה נגד פרסום שמה של המתלוננת, גם כאשר הנאשם יצא זכאי. הוא סבר כי דווקא במקרים של זיכוי הנאשם מתעצמים השיקולים לאי־פרסום שמן של מתלוננות, מפני שהאינטרס החברתי לחשוף עבירות מין ייפגע אם יפורסם שמן.

כאשר אין מדובר בהטרדה מינית עדיין אפשר לבקש חיסוי על שמה של התובעת, מכוח סעיף בחוק בתי המשפט, שלפיו "בית משפט רשאי לאסור כל פרסום בקשר לדיוני בית המשפט, במידה שהוא רואה צורך בכך לשם הגנה על ביטחוננו של בעל דין, עד או אדם אחר ששמו הוזכר בדיון או לשם מניעת פגיעה חמורה בפרטיות של אחד מהם".

נדיר לראות עובדת חרדית העומדת על זכויותיה בבית הדין לעבודה, ולתבוע אשת ראש ממשלה זה לא מעשה של מה בכך, גם בשביל תובעת חילונית ממעמד סוציו־אקונומי גבוה. אין סיבה שלא ליישם את הלכת חשין גם כאשר אין מדובר בענייני מין. יש לשקול את נסיבותיה האישיות והמשפחתיות של התובעת. אם לפרסום שמה יהיו השלכות קשות ולא מידתיות עליה ועל משפחתה, מוטב להימנע מפרסום. "אין צורך בדמיון מפליג כדי לדעת ולהבין, כי במגזרי אוכלוסייה מסוימים עלול פרסום שמה של המתלוננת להביא לפירוק משפחתה ואולי אף לסכן את חייה", קבע חשין.

הרתיעה מפנייה לערכאות מושרשת בחברה החרדית, ומעוגנת בפסקי הלכה ובהוראות של רבנים המזהירים בתוקף מפני פנייה לבית דין שאינו דן לפי דין תורה. כך לפי מאמר של פרופ' אביעד הכהן על אפליה עדתית בחברה החרדית וייצוגן של קבוצות אוכלוסייה מוחלשות, שפורסם בכתב העת "מעשי משפט", העוסק ביחסי הגומלין בין המשפט לבין תיקון חברתי. לדבריו, הדבר מרתיע בעלי דין חרדים מלממש את זכויותיהם. לגבי נשים, עצם הפנייה של אשה לגבר, לצורך ייצוג משפטי, עשויה להיתפש כפריצות.

אוכלוסיות מוחלשות מאופיינות, בין היתר, בהעדר מודעות לזכויותיהן ולדרכים למימושן. מאפיין זה מועצם בחברה החרדית, שמעבר להיותה מוחלשת, אינה נחשפת לנושא זכויות האדם, כי מערכת החינוך החרדית רואה בכך "חילול הקודש". לפי הכהן, לא מדובר רק באי־היכרות טכנית, שניתן להשלימה בלימוד או בקריאה, אלא בניכור מהותי. בעבור מי שגדל על ברכי תורה ומצוות, השפה של זכויות אדם היא שפה זרה. הדת היהודית מדברת בדרך כלל בשיח של חובות ומצוות, ולא בשיח של זכויות, המצריך מהפך מושגי שלם. הכהן הדגיש במאמרו, כי כל אדם חושב פעמיים לפני שהוא יוצא לקרב משפטי, על רקע הכניעה המוחלטת לסמכות הרבנים: "כשירים — עפים ניצוצות לכל עבר, וגם התובע, אפילו זכה בסוף בדינו, עלול להיפגע". בחברה סגורה, כל יציאה נגד הנורמה נחשבת לבגידה ממש. הכהן מסביר, כי היחיד הפונה לבית המשפט יכול להסתכן

בהדרה מהקהילה, אשר תתייג אותו כ"מוסר" ומשתף פעולה עם רשויות החוק החילוני.

בעתירה של האגודה לזכויות האזרח בעניין אפליה של סמינרים יוקרתיים לנשים חרדיות בירושלים, קיבל בית המשפט את בקשת העותרת להישאר בעילום שם, על רקע הרתיעה העמוקה בציבור החרדי מפנייה לגורמים חיצוניים, בשל המחיר החברתי הקשה שיש לחשיפה פומבית.

לדעת הכהן, שימוש בכלים משפטיים עשוי לקרב את החרדים לתורת זכויות האדם ולרכך מעט את הניכור בין החברה החרדית למערכת המשפט, אך זאת בדרכים הבאות: הגברת המודעות לזכויות אדם; ועידוד לעשות שימוש מעשי בזכויות אלה לשיפור מעמדם ולמניעת אפליה.

אם כן, אינטרס חברתי לעידוד תביעות נגד בעלי שררה, בפרט של אוכלוסיות מוחלשות שנגישותן למערכת המשפט קטנה או אפסית, יכול לגבור במקרים מסוימים על העיקרון של פומביות הדיון. עובדה, פרסום השם רק נתן תחמושת לאלה שמעוניינים לגדוע את התביעה באבה, או לפחות לעצור תביעות נוספות מצד מי שעבדו בקומה השנייה בבית ראש הממשלה.

עו"ד צחור עוסקת בדיני עבודה

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

 שרה נתניהו חרדים